

Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma: Çorum İli Örneği

Research on Professionals' Views on Integrated Reporting: The Case of Corum Province

Ahmet Erkan CİHANGİR *
Cihat SAVSAR **

ÖZ

Entegre raporlama, son zamanlarda muhasebe meslek mensuplarının gündeminde yer alan ve tartışılan bir konudur. Bu çalışmanın amacı, Çorum ilinde bulunan muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama hakkındaki genel görüşlerini belirleyerek, meslek mensuplarının demografik özellikleri ile entegre raporlamaya yönelik farkındalık, uygulama ve algı boyutları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evrenini, Çorum Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı faal serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında tarama yöntemi kullanılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı değişkenlerine ilişkin görüşlerinden yararlanarak profillerini ortaya koymak amacıyla kümeleme analizinden yararlanılmıştır. Kümeleri ayırt edici özelliği olan değişkenler farkındalık, uygulama, algı, yaş, eğitim durumu ve mesleki tecrübe değişkenleridir. Göreli olarak daha genç, daha az deneyim sahibi ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip meslek mensupları birinci kümede yoğunlaşmıştır. İkinci küme ise mesleki deneyimi daha fazla, yaş ortalaması yüksek ve en fazla lisans seviyesinde eğitim almış muhasebe meslek mensuplarından oluşmaktadır. Birinci kümede yer alan muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamanın farkındalık, uygulama ve algı ifadelerine yönelik skorlarının ortalaması ikinci kümede yer alan muhasebe meslek mensuplarına göre daha yüksektir. Bu farklılık istatistiki açıdan da anlamlıdır. Muhasebe meslek mensuplarının göreli olarak daha genç, daha az tecrübeye sahip ve daha iyi eğitim seviyesine sahip olanlarının entegre raporlama ile genel farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER

Entegre Rapor, Entegre Raporlama, Kurumsal Raporlama, Muhasebe Meslek Mensupları, Çorum İli

ABSTRACT

Integrated reporting is an issue that has recently been on the agenda and discussed by accounting professionals. The purpose of this study is to determine the general views of accounting professionals in Çorum on integrated reporting and to examine the relationship between the demographic characteristics of the professional members and the dimensions of awareness, implementation and perception of integrated reporting. The population of the research consists of active freelance accountants and freelance accountant financial advisors registered to Çorum Chamber of Certified Public Accountants. Survey method was used to collect the data. Cluster analysis was used in order to reveal the profiles of accounting professionals by using their views on awareness, implementation and perception variables related to integrated reporting. The variables that distinguish the clusters are awareness, implementation, perception, age, education level and professional experience. Professionals who are relatively younger, have less experience and higher education level are concentrated in the first cluster. The second cluster consists of accounting professionals with more professional experience, higher average age, and at most bachelor's degree level of education. The mean scores of the accounting professionals in the first cluster for the statements of awareness, implementation and perception of integrated reporting are higher than those of the accounting professionals in the second cluster. This difference is statistically significant. It is concluded that relatively younger, less experienced and better educated accounting professionals have higher levels of general awareness of integrated reporting.

KEYWORDS

Integrated Report, Integrated Reporting, Corporate Reporting, Accounting Professionals, Çorum Province

Makale Geliş Tarihi / Submission Date	Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance
17.09.2024	30.10.2024
Atıf	Cihangir, A. E. ve Savsar, C. (2024). Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma: Çorum İli Örneği. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 27 (2), 775-786.

* Öğr. Gör., Hitit Üniversitesi, aerkanchangir@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6593-8724

** Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, cihatsavsar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8152-1590

GİRİŞ

Küreselleşmenin birçok alanda farklı yaklaşımlara yol açtığına tanık olunmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve beraberinde ortaya çıkan değişimlerle birlikte dijitalleşen dünyada, işletmelere yönelik performans değerlendirme boyutlarının da gelişim süreci devam etmektedir. Nitekim 1900'lü yıllardan son 25-30 yıla kadar işletme faaliyetlerinin raporlanmasında tek ve yeterli kabul edilen finansal raporlar son yıllarda yeterli görülmemektedir. Çünkü işletme ile ilgili taraflar geçmişe değil geleceğe yönelik karar süreçleri içerisinde yer almaktadır. Oysa finansal raporlar daha çok geçmişe odaklıdır.

Son dönemlerde yaşanan iklim değişikliği kaynaklı doğal afetler ve işletmelerin bu konudaki sorumlulukları, işletmelere yönelik bakış açılarının önemli ölçüde değişmesine neden olmuştur. Bunun sonucu olarak işletme ile ilgili çıkar grupları ilgi duydukları işletmelerin sosyal, yönetsel ve çevresel performansları hakkında da bilgi sahibi olmak istemektedirler. Çünkü ilk bakışta finansal olmayan gibi görülen bu boyutların, aksine işletmenin finansal performansı üzerindeki etkisi beklenenden daha fazla gerçekleşmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak bilgi kullanıcılarının bu ihtiyaçlarını gidermeye yönelik raporlama sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Sürdürülebilirlik raporlaması finansal olmayan bilgilerin raporlamasına bir örnek teşkil etmektedir.

Kurumsal raporlama sürecinde yaşanan gelişmelerin yönünün entegre raporlamaya doğru olduğu görülmektedir. Entegre raporlamanın sadece finansal ve finansal olmayan bilgilerin tek bir raporda yer aldığı raporlama türü olduğu yaklaşımı eksik bir yaklaşım olacaktır. Entegre raporlamanın en önemli özelliği, entegre düşünce yapısı içerisinde işletmenin vizyon, misyon ve stratejisinin değer yaratma odaklı olarak kısa, orta ve uzun vadede ele alındığı rapor olmasıdır.

Bu çalışmanın amacı Çorum ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının, entegre raporlama ile ilgili genel görüşlerini belirlemektir. Muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerinin, entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, algı ve uygulama boyutları üzerindeki etkisinin araştırılması da çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda entegre rapor ve entegre raporlama kavramlarına kısaca değinilerek, entegre raporlamanın amaçları ve özelliklerine yer verilmiştir. Kurumsal raporlamada yaşanan gelişmeler ölçeğinde entegre raporlamaya neden ihtiyaç duyulduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Literatürden, bu çalışma ile benzerlik gösteren bazı çalışmalara ve sonuçlarına yer verilerek benzerlik ve farklılıklara dikkat çekilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise Çorum İlinde faaliyet gösteren serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavir unvanına sahip muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya yönelik farkındalık, uygulama ve algı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

1. ENTEGRE RAPORLAMA KAVRAMI

Bu bölümde entegre rapor ve entegre raporlama kavramlarına yönelik tanımlamalara yer verilerek, entegre raporlamanın amaçları ve özellikleri üzerinde durulmuştur. Sadece finansal ya da diğer bir ifade ile geleneksel raporlamanın yetersizliğine dikkat çekilerek entegre raporlamaya ihtiyaç duyulma nedenlerine değinilmiştir.

1.1. Entegre Rapor ve Entegre Raporlama Kavramı

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC-TR, 2021) tarafından entegre rapor, "Bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağlayacağını kısa ve öz bir şekilde bildirilmesi" olarak tanımlanmıştır. Günümüzde artık sadece tek yöne odaklı raporlama kabul görmemektedir. Entegre rapor ile diğer raporlama araçlarından farklı olarak, bilgiler artık tek başına bir rapor aracılığıyla açıklanamamakta; çevresel ve sosyal düşüncenin şirketlerin işlerine nasıl entegre edildiğini göstermek için kapsamlı ve koordineli bir şekilde açıklanmaktadır (Cortesi and Vena, 2019: 746)

Entegre raporlama, işletme ile ilgili taraflara finansal ve finansal olmayan bilgileri bir arada sunan bir raporlama türüdür. Bununla birlikte yaratılacak değer ne olduğu ve sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağı hakkında çok boyutlu bilgiler sunulmaktadır (Saban vd., 2017: 917). Entegre raporun özünü entegre düşünce oluşturmaktadır. Nitekim entegre düşünce "Bir kuruluşun çeşitli işletme ve fonksiyonel birimleri arasındaki ilişkileri ve kullandığı ya da etkilediği sermaye öğelerini aktif şekilde hesaba katmasıdır. Entegre düşünce kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya yönelik entegre karar verme mekanizmalarına ve eylemlere giden yolu açmaktadır" (IIRC-TR, 2021: 53) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu yönüyle entegre raporlama; işletmelere ve işletme ile ilgili taraflara alacakları her türlü kararlarda daha vizyonel perspektiften bakmaları konusunda katkı sağlamaktadır. Entegre raporlamanın amaçlarını aşağıdaki başlıklar altında özetlemek mümkündür; (IIRC-TR, 2021: 2)

- İşletmelere sermaye sağlayan ilgililere sermayenin daha etkin ve verimli kullanımına yönelik daha nitelikli bilgiler sunulması

- Kurumsal raporlamaya işletmelerin değer yaratma yeteneklerini finansal açıdan etkileyebilecek bütün faktörlerin dâhil edildiği bir anlayış getirilmesi
- Geniş sermaye tabanına yönelik olarak yönetsel ve hesap verebilirlik unsurlarının güçlendirilmesi ve birbirleriyle ilişkilerinin anlaşılmasını sağlamak
- Entegre düşüncenin gereği olarak; kısa, orta ve uzun vadede değer yaratımına odaklı karar verilmesine ve harekete geçilmesine destek sağlamak

King ve Roberts'a (2017: 92)' göre entegre raporlamanın özellikleri aşağıda sıralanmıştır.

- Kısa ve öz olduğundan anlaşılması basit ve konu odaklıdır.
- İşletmeyi daha iyi anlamak için yararlı bir rapordur.
- İşletme hakkında önemli bilgiler şeffaf bir şekilde sunulur.
- İşletmenin gelecek vizyonu ve sürdürülebilirlik konularının işletmenin stratejilerine nasıl yansıtıldığını gösterir.
- İşletmenin iş modelini, stratejisini, risklerini ve fırsatlarını, performansını, geleceğe yönelik durumunu ve ilişkilerini de içerecek şekilde bilgi sunar.
- Değer yaratmanın şimdiki ve gelecekteki unsurlarını kapsar.
- Önemli iş risklerini, risk yönetimi faaliyetlerini ve bir planı içerir.
- Mevcut finansal performansı, ekonomik, sosyal ve yönetim bilgilerini değerlendirir.
- Şeffaflık ve hesap verebilirlik, raporun açıklığı ve anlaşılabilirliği ile gösterilir.
- Kilit paydaşlarla iletişim hakkında bilgiler içerir.

Görüldüğü gibi entegre raporlamayı sadece finansal ve finansal olmayan bilgilerin bir arada sunulduğu ve bu yönüyle tek bir rapor olduğu şeklinde değerlendirmek eksik bir yaklaşım olacaktır. Entegre raporlamayı diğer münferit raporlardan ayıran en önemli özelliği tek bir rapor olması yanında; işletmeleri strateji ve değer yaratma odaklı düşünmeye sevk etmesidir.

1.2. Entegre Raporlamaya Duyulan İhtiyaç

Uzun zamandır finansal tablolar işletme ile ilgili bilgilerin üretilmesinde ve işletme faaliyetlerinin performans ölçümü ve değerlendirmesinde tek araç olarak kullanılmıştır. Ancak son dönemlerde ortaya çıkan ekonomik krizler, çevresel felaketler ve insan hakları ihlalleri gibi doğrudan finansal etki yaratmadığı düşünülen faktörlerin de bir risk unsuru olduğu görülmüştür. Bu tür risklerin işletmelerde gelecekte olumsuz finansal sonuçlara neden olabileceği dolayısıyla işletme ile ilgili taraflara raporlanması gereği ortaya çıkmıştır. İşletmelerin sürdürülebilirliği noktasında en az finansal bilgiler kadar önemli olan çevresel, sosyal ve yönetsel risk ve belirsizliklerin raporlanması talep edilmektedir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 15). Diğer taraftan finansal olmayan bilgiler sadece o işletmenin yatırımcılarını veya potansiyel yatırımcılarını değil toplumun bütünü ilgilendirmektedir (Güney, 2018: 616). Bu gibi nedenlerle performans değerlendirme yöntemleriyle çeşitli yönetsel uygulamaları bir araya getiren bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmuştur. Dolayısıyla işletmenin tüm menfaat gruplarını paydaş yaklaşımı çerçevesinde yönetmeyi, izlemeyi ve yönlendirmeyi hedefleyen kantitatif ve kalitatif performans değerlendirmesini entegre eden bir yapıya ihtiyaç doğmuştur (Topçu ve Korkmaz, 2015: 1). İşletmelerce hazırlanan yıllık finansal performans tabloları ile birlikte finansal olmayan bilgileri içeren sürdürülebilirlik raporları ve yönetim açıklamaları da ihtiyaçları tam olarak karşılayamamıştır. Bu raporların en önemli eksikliği işletmenin stratejisi ile finansal, çevresel, sosyal ve yönetim uygulamaları arasında bağlantı kuramamasıdır (Clayton, vd., 2015: 7).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Ülkemizde muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya yönelik farkındalık, algı ve uygulama düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Solak vd. (2017) tarafından muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama konusundaki farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla Malatya ve Aydın illerinde faaliyette bulunan 258 muhasebe meslek mensubuna yönelik bir çalışma yapılmıştır. Anket uygulaması içeren çalışmadan elde edilen genel sonuç, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama konusunda yetersiz bilgi seviyesine sahip oldukları yönündedir. Muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerinden birisi olan "eğitim düzeyi" ile entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Acay (2019) tarafından yapılan çalışmada Kars, Ardahan, Iğdır ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin algı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Kars, Ardahan, Iğdır ve Erzurum illerinde faaliyetlerini sürdüren 202 muhasebe meslek mensubuna yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre muhasebe meslek mensuplarının %66,8'i

entegre raporlama hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Çalışmada öne çıkan diğer sonuçlar ise entegre raporlama ile ilgili farkındalık oluşturulmasının gerekliliği ve çevresel performansın etkili olduğu şeklindedir. Mükelleflerin entegre raporlamayı gereksiz gördükleri görüşü de ayrıca ulaşılan sonuçlar içerisinde öne çıkmaktadır.

Doğan ve Acar (2019) tarafından yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının entegre rapor hazırlama aşamasında mesleki yeterliliğe sahip olup olmadıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Niğde ve Aksaray illerinde faaliyet gösteren serbest muhasebeci mali müşavirlerin entegre rapor ve entegre raporlama konusundaki görüşlerini belirlemeye yönelik bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar serbest muhasebeci mali müşavirlerin entegre rapor hazırlamanın önemine ve hazırlanması gerektiğine inandıklarını, konuyla ilgili gerekli özveriye göstereceklerini ancak bu konuda yapılan araştırmaları takip edemediklerini göstermektedir. Araştırma sonuçları muhasebe meslek mensuplarının entegre raporların hazırlanması ve sunumunda bilgi teknolojilerinin kullanımı bakımından sorun yaşayabileceklerini de ortaya koymaktadır.

Ömürbek ve Kılıç (2019) Isparta, Burdur ve Antalya illerinde faaliyette bulunan 328 muhasebe meslek mensubuna yönelik anket uygulaması ile muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçları muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ihtiyaç duyduklarını ve entegre raporlama ile ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. Araştırmada öne çıkan diğer önemli sonuçlardan birisi de muhasebe meslek mensuplarının eğitim seviyesi arttıkça entegre raporlamaya ilişkin bilgi düzeylerinin de arttığı yönündedir.

Topal (2019) tarafından Bursa'da faaliyet gösteren 301 muhasebe meslek mensubuna yönelik anket uygulaması içeren bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri ile entegre raporlamaya ilişkin düşünceleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma kapsamında genel boyut dışında bilgi düzeyi, beklenti, beklenen fayda ve denetim ve standartlaşma konularındaki görüşleri belirlemeye yönelik alt boyutlar oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %44,6'sı entegre raporlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını beyan etmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetleri ile ölçekte kullanılan alt boyutlardan bilgi düzeyi boyutu arasında bir ilişki saptanmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının konu ile ilgili eğitim, seminer ve kurslara katılma durumları ile entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeylerinin de değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Diğer taraftan muhasebe meslek mensuplarının genel farkındalık düzeylerinin yaş, mesleki tecrübe ve mükellef sayısına göre değişkenlik göstermediği de ulaşılan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Besler (2019) tarafından, İstanbul'da faaliyet gösteren 246 muhasebe meslek mensubunun entegre raporlama hakkındaki algı düzeylerini ölçmek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama konusundaki bilgi düzeyleri ölçülmeye çalışılarak, entegre rapor içerisinde sunulan bilgileri ne derece yeterli ve faydalı gördükleri sorularına cevap aranmıştır. Çalışmada ayrıca muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve eğitim gibi demografik özelliklerinin entegre raporlamaya ilişkin görüşleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre muhasebe meslek mensuplarının %48,4'ü entegre raporlama konusunda kendilerini yeterli bilgi sahibi olarak görmemektedir. Muhasebe meslek mensuplarının eğitim seviyesi ile entegre raporlama hakkındaki bilgi düzeyleri istatistiki açıdan anlamlı farklılık yaratmaktadır.

Karaburun ve Demirci (2020) yaptıkları çalışma ile muhasebecilerin sahip olduğu muhasebe kültürü değerlerinin entegre raporlama farkındalığı üzerindeki etkisini ölçmeye çalışmışlardır. İzmir'deki muhasebecilere anket tekniği uygulanarak elde edilen veriler üç ayrı açıdan incelenmiştir. Muhasebe kültürünün değerleri incelendiğinde profesyonellik, tekdüzelik, tutuculuk ve açıklığın muhasebecilere yakın olduğu sonucuna varılmıştır. Entegre raporlama açısından değerlendirme yapıldığında ise muhasebecilerin entegre raporlama konusunda bilgi sahibi oldukları sonucuna varılmıştır. Son olarak muhasebecilerin muhasebe kültürüne ait değerlerin entegre raporlama farkındalığını etkilemediği tespit edilmiştir.

Dede (2020) tarafından, İstanbul ilinde faaliyet gösteren 494 muhasebe meslek mensubuna yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Anket tekniği kullanılarak veri toplanan çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri ile demografik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin, cinsiyet, çalışma süresi ve eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği yönündedir.

Coşkun (2021) tarafından yapılan çalışmada, Kayseri ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla 390 muhasebe meslek mensubuna anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri ile entegre raporlamanın uygulanmasına yönelik görüşleri ve farkındalıklarının değişkenlik gösterip göstermediği ele alınmıştır. Araştırma sonuçları muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin

farkındalık düzeylerinin eğitim seviyelerine göre farklılık yarattığını göstermektedir. Entegre raporlamanın uygulanmasına yönelik bulgular ise muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet ve mesleki unvanlarına göre değişiklik gösterdiği yönündedir. Son olarak muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin algı düzeyleri çalışma şekli ve gelir düzeylerine göre farklılaşmaktadır.

Doğan ve Yunusova (2021) tarafından, Kayseri ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik yapılan çalışmada, meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeylerinin; cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi ve çalışma süreleri gibi demografik değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Anket sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama konusundaki farkındalıkları kullanılan demografik değişkenlere göre farklılık göstermemektedir.

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların çoğunluğunun muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri ile entegre raporlamaya yönelik farkındalık ve algı düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması üzerine olduğu görülmektedir.

3. ARAŞTIRMANI METODOLOJİSİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı ve önemine, araştırma evreninin ve örneklemin nasıl belirlendiğine, veri toplama yöntemi ve aracına yönelik bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında oluşturulan hipotezler ve araştırmada kullanılan analiz yöntemleri açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Geleneksel finansal raporlamanın işletme ile ilgili tarafların bilgi ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadığı ve finansal performans verilerinin işletme ile ilgili alınacak kararlara yeterince ışık tutamadığı son zamanlarda sıklıkla dile getirilen bir olgudur. Günümüzde finansal verilerin yanında işletme ile ilgili taraflarca önem atfedilen finansal olmayan veri ve bilgilere de ihtiyaç duyulmaktadır. Finansal ve finansal olmayan bilgilerin bir arada sunulduğu bir raporlama tipi olan entegre raporlama ile ilgili tarafların bu ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir. Entegre raporlamanın yakın gelecekte muhasebe meslek mensuplarının gündeminde daha fazla yer alacağı düşüncesinden hareketle, Çorum ilinde faaliyet gösteren serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlere yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada muhasebe meslek mensuplarının genel olarak entegre raporlama hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Kümeleme analizi kullanılarak yapılan araştırmada muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri ile entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı boyutları arasındaki ilişkinin boyutunun belirlenmesi de bir başka amacı oluşturmaktadır. Literatürde Çorum ilinde daha önce böyle bir çalışmanın yapıldığına rastlanılmamıştır. Bu nedenle çalışmanın Çorum ilinde yapılması ve kümeleme analizi yönteminin kullanılmış olması çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Çorum Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası'na (ÇSMMMO) kayıtlı faal olan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirler oluşturmaktadır. ÇSMMMO'dan alınan bilgilere göre odaya kayıtlı 442 muhasebe meslek mensubu bulunmakla birlikte faal olmayan muhasebe meslek mensubu sayısı 138'dir. Dolayısı ile örnekleme çerçevesi 304 muhasebe meslek mensubundan oluşmaktadır. Araştırma evreninin ulaşılabilir olduğu düşüncesi ile örneklem belirlenmemiş ve evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının tamamına, hazırlanmış olan anketler online olarak ÇSMMMO'sı aracılığı ile gönderilmiştir. Belirlenmiş zaman diliminde 65 muhasebe meslek mensubundan geri dönüş sağlanmıştır. Malhotra ve Grover (1998)'e göre sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda geri dönüş oranının %20'den fazla olması arzu edilmektedir. Dolayısı ile araştırmada 65 muhasebe meslek mensubuna ulaşılmaması ile %21,28 oranında geri dönüş sağlanmış olmaktadır.

3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırma kapsamında verilerin elde edilmesinde tarama yönteminden (survey method) yararlanılmıştır. Tarama yöntemi gözlem, test, anket ve mülakat tekniklerinden birisi ile yürütülür ve özellikle mülakat ve anket uygulamalarında kullanımına sıklıkla rastlanmaktadır (Aslantürk, 1999:101). Araştırmada katılımcılardan veri elde edebilmek amacıyla bir online anket formu oluşturulmuş ve ilgili odadan gerekli izinler alınarak katılımcılara gönderilmiştir. Anket formu temelde iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde meslek mensuplarının cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, mesleki unvan, çalışma şekli, mesleki tecrübe ve aylık ortalama gelir başlıklarında demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümü beşli likert ölçeği kullanılarak muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili

görüşlerini belirlemeye yönelik 24 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde Coşkun (2021)'un tez çalışmasında kullandığı ölçekten yararlanılmıştır. Coşkun çalışmasında, muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin belirlenmesinde sekiz ifade, uygulamaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde beş ifade ve algı düzeylerinin belirlenmesinde on bir ifadeden yararlanılmıştır (Hitit Üniversitesi, Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu, Tarih: 05 Mayıs 2023, Karar No2023-05:).

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmada, araştırma kapsamında yer alan muhasebe meslek mensupları çeşitli demografik özellikleri ile farkındalık, uygulama ve algı değişkenlerine göre kümelenmiştir. Yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe gibi demografik değişkenlerle; farkındalık, uygulama ve algı değişkenleri kullanılarak yapılan kümeleme analizi sonucunda iki küme elde edilmiştir. Göreli olarak daha genç, daha az deneyim sahibi ve daha yüksek eğitim seviyesine sahip meslek mensupları birinci kümede yoğunlaşmıştır. İkinci küme ise mesleki deneyimi daha fazla, yaş ortalaması yüksek ve en fazla lisans seviyesinde eğitim almış muhasebe meslek mensuplarından oluşmaktadır. Bir sonraki aşamada ise kümelerin farkındalık, uygulama ve algı değişkenleri açısından farklı olup olmadığı test edilmiştir. Bu çerçevede geliştirilen hipotezler aşağıdaki gibidir;

H1: Küme 1 ile Küme 2 arasında muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H2: Küme 1 ile Küme 2 arasında muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin uygulama ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H3: Küme 1 ile Küme 2 arasında muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin algı ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

3.5. Araştırmada Kullanılan Analiz Yöntemleri

Muhasebe meslek mensuplarının genel özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzdeler gibi tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı değişkenlerine ilişkin görüşlerinden yararlanarak profillerini ortaya koymak amacıyla kümeleme analizinden yararlanılmıştır.

Çok değişkenli analiz teknikleri içerisinde yer alan kümeleme analizinde araştırmaya konu olan gözlem birimlerinin farklı sınıflar altında toplanması söz konusudur. Bununla birlikte oluşturulacak sınıfların homojen bir yapıda olması beklenmektedir (Nevruz, 2017:13).

Kümeleme analizi sonucunda elde edilen grupların entegre raporlama ile ilgili farkındalık, uygulama ve algı düzeyleri arasındaki farklılığı test etmek için bağımsız örneklem T-Testinden yararlanılmıştır. Bağımsız örneklem T-Testi parametrik hipotez testlerinden birisi olduğu için farkındalık, uygulama ve algı düzeylerine ilişkin skorların normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığını test etmek için ise öncesinde normalite testleri kullanılmıştır. Bu testlerden literatürde yaygın şekilde kullanılan Shapiro-Wilk Testi tercih edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen ilk bulgular katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili bulgulardır. Katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili betimleyici istatistikler aşağıdaki Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

		Frekans	%
Cinsiyetiniz	Erkek	53	81,5%
	Kadın	12	18,5%
Medeni Durumunuz	Bekâr	6	9,2%
	Evli	59	90,8%
Yaşınız	18- 25	1	1,5%
	26- 30	3	4,6%
	31- 40	17	26,2%
	41- 50	20	30,8%
	51 ve üzeri	24	36,9%
Eğitim Durumunuz	Lisans	54	83,1%
	Lisansüstü	11	16,9%
Mesleki Unvanınız	Serbest Muhasebeci	1	1,5%
	Serbest Muhasebeci Mali	64	98,5%
	Müşavir		

Çalışma Şekliniz	Bağımsız	54	83,1%
	Bir Meslek Mensubunun Yanında	2	3,1%
	Kamu- Özel Firmaya Bağlı	9	13,8%
Mesleki Tecrübeniz (Yıl)	1- 5	4	6,2%
	6- 10	7	10,8%
	11- 15	9	13,8%
	16- 20	9	13,8%
	21 ve üzeri	36	55,4%
Aylık Ortalama Geliriniz	20.000 ₺' den az	12	18,5%
	20.001 ₺- 40.000 ₺	27	41,5%
	40.001 ₺- 60.000 ₺	17	26,2%
	60.000 ₺ ve üzeri	9	13,8%

Tablo 1 incelendiğinde ve cinsiyet açısından bir değerlendirme yapıldığında %81,5 oranı ile erkek muhasebe meslek mensubunun ağırlıkta olduğu söylenebilir. 65 muhasebe meslek mensubunun 59'u evli iken bekâr meslek mensubu sayısı 6'dır. Oran olarak bakıldığında ise evli muhasebe meslek mensubu oranının %90,8 olduğu görülmektedir. Araştırmaya dâhil olan muhasebe meslek mensuplarının yaş aralığı olarak dağılımları incelendiğinde çoğunluğunun 41-50 yaş aralığı ve 51 ve üzeri yaşa sahip oldukları saptanmıştır. Nitekim iki yaş aralığında yer alan muhasebe meslek mensuplarının oranı toplam %67 civarındadır. Lisans seviyesinde eğitime sahip olanların oranı %83 iken lisansüstü eğitime sahip olanlar %17 civarındadır. Katılımcıların tamamına yakınının SMMM unvanına sahip oldukları söylenebilir. Bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının oranı %83,1 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Meslekteki deneyim süresi açısından bir inceleme yapıldığında %55,4 ile en çok 21 yıl ve üzeri olanların olduğu görülmektedir. Bu grubu %13,8 oranı ile 11-15 ve 16-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olanlar izlemektedir. Muhasebe meslek mensuplarının %41,5'i aylık ortalama 20.000-40.000 TL gelir elde ettiklerini ifade ederken, bu grubu %26,2 ile 40.000-60.000 TL gelir elde eden muhasebe meslek mensupları izlemektedir.

4.1. İki Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçları

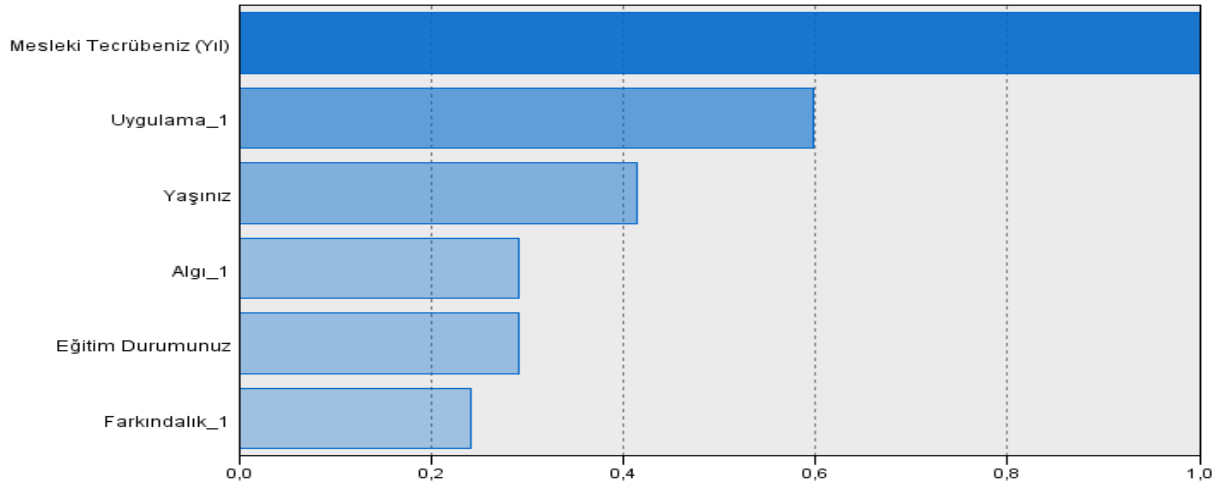
Muhasebe meslek mensuplarının çeşitli demografik özellikleri ile entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı düzeylerinden yararlanarak örnekleme dâhil edilen muhasebe meslek mensuplarının profillerinin (karakteristik özelliklerinin) belirlenmesi için kümeleme analizinden yararlanılmıştır. Kümeleme analizinde demografik değişkenler ile entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı değişkenleri kullanılmıştır. Demografik değişkenlerden yaş, çalışma şekli, mesleki tecrübe ve aylık ortalama gelir değişkenlerinin kategorilerine düşen gözlem sayıları homojen olmadığından bu durum ayırt edicilik özelliklerini zayıflatmaktadır. Bu nedenle bu değişkenlerin mevcut kategorileri birleştirilerek daha az sayıda kategoriye indirgenmiştir. Örneğin yaş değişkeni (18-25), (26-30), (31-40), (41-50) ile (51 ve üzeri) olarak beş kategoride iken, kümeleme analizi sonucu (18-40) ve (41 ve üzeri) şeklinde iki kategoriye inmiştir. Çalışma şekli değişkeni orijinal halinde üç kategoride ele alınırken kümeleme analizi sonucu iki kategoride değerlendirilmiştir. Mesleki tecrübe değişkeni (1-5 yıl arası), (6-10 yıl arası), (11-15 yıl arası), (16-20 yıl arası) ve (21 yıl ve üzeri) olmak üzere beş kategoride iken kümeleme analizi sonucu (1-20 yıl arası) ve (21 yıl ve üzeri) olarak iki kategoriye indirgenmiştir. Son olarak aylık ortalama gelir değişkeni de (20.000 TL'den az), (20.001 TL-40.000 TL arası), (40.001 TL-60.000 TL arası) ve (60.001 TL ve üzeri) şeklinde beş kategoriden (40.000TL'den az) ve (40.001 TL ve üzeri) şeklinde iki başlıkta toplanmıştır. Yapılan ilk analizlerde farkındalık, uygulama ve algı değişkenlerinin ayırt edici özelliklerinin bulunmasına rağmen bazı demografik değişkenlerin ayırt ediciliğinin zayıf olduğu görülmüştür. Bu değişkenler cinsiyet, medeni durum, çalışma şekli, gelir ve unvan değişkenleridir. Bunun dışında kalan demografik değişkenlerden yaş, eğitim durumu ve mesleki tecrübe kümeleme analizinde kullanılan demografik değişkenlerdir.

Nitekim literatürde yer alan bazı çalışmalarda bu değişkenlerin kısmen veya tamamen muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeyleri üzerinde farklılık yarattığı ifade edilmektedir. Örneğin Solak vd. (2017), Acay (2019), Ömürbek ve Kılınç (2019), Dede (2000), Coşkun (2021) ile Uzun ve Göksun (2023)'ün çalışmalarında muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarının, entegre raporlamaya ilişkin görüşlerinde farklılık yarattığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öte yandan çalışmada farklılık etkisi görülmemesine rağmen cinsiyet değişkeninin muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeyleri üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalara da rastlanılmıştır. Topal (2019), Dede (2020) ve Coşkun (2021)'ün çalışmaları bu alanda yapılan çalışmalar arasında sayılabilir. Ayrıca Dede

(2020) çalışmasında çalışmamıza paralel şekilde mesleki deneyim değişkeninin muhasebe meslek mensuplarının farkındalık düzeyleri üzerinde farklılaşma yarattığı sonucuna ulaşmıştır. Dolayısı ile kümeleme analizinde ayırt edici özelliği olduğu ifade edilen değişkenlerin etkili değişkenler olduğuna yönelik literatürde örneklere rastlanmaktadır.

Bu çalışmada kümeleme analizi çeşitlerinden iki aşamalı kümeleme analizi kullanılmıştır (Two-Stage Cluster Sampling). Yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe gibi demografik değişkenlerle; farkındalık, uygulama ve algı değişkenleri kullanılarak yapılan kümeleme analizi sonucunda iki küme elde edilmiştir. Kümeleme analizinde kullanılan değişkenlerin kümeleme kalitesi açısından önem düzeyleri aşağıda grafikte verilmiştir.

Grafik 1. Kümeleme Analizinde Kullanılan Değişkenlerin Önem Düzeyleri

Yukarıdaki Grafik 1’de mesleki tecrübe değişkeninin kümelere ayırmada en öne çıkan değişken olduğu ve önem derecesinin %100 olduğu görülmektedir. İkinci sırada %60 oranı ile uygulama değişkeninin olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında kullanılan altı değişkenden en az etkili olan ise %20 civarında önem derecesine sahip olan farkındalık değişkenidir. Değişkenlere göre küme profillerine ilişkin dağılımlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. Genel Küme Dağılımı

Küme	N	Toplam içindeki	
		N	%
1	34		52,3%
2	31		47,7%
Toplam	65		

Yukarıdaki Tablo 2 incelendiğinde birinci kümede 34, ikinci kümede ise 31 gözlem olduğu görülmektedir. Buradan hareketle her iki kümenin de gözlem sayılarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Yaş Değişkeni İçin Kümelere Ait Frekans Dağılımları

Küme		18- 40		41 ve üzeri	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1		19	90,5%	15	34,1%
2		2	9,5%	29	65,9%
Toplam		21	100,0%	44	100,0%

Tablo 3 incelendiğinde 18-40 yaş arası gözlemlerin %90,5’nin birinci kümede yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan 41 ve üzeri yaş grubunun %65,9’nunda ikinci kümede olduğu saptanmıştır. Bu durumda birinci kümede yer alan gözlemlerin görece olarak daha genç katılımcılardan oluştuğu ifade edilebilir.

Tablo 4. Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Kümelerin Frekans Dağılımları

		Lisans ve altı		Lisansüstü	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Küme	1	23	42,6%	11	100,0%
	2	31	57,4%	0	0,0%
	Toplam	54	100,0%	11	100,0%

Eğitim durumu değişkenine göre kümelerle ilişkin frekans dağılımına bakıldığında lisansüstü eğitim seviyesinde olan muhasebe meslek mensuplarının tamamının birinci kümede yer aldığı saptanmıştır. Diğer taraftan ikinci kümeyi oluşturan gözlemlerin tamamının lisans ve altı düzeyinde eğitim eğitime sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Mesleki Tecrübe (Yıl) Değişkenine İlişkin Kümelerin Frekans Dağılımları

		1- 20		21 ve üzeri	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Küme	1	29	100,0%	5	13,9%
	2	0	0,0%	31	86,1%
	Toplam	29	100,0%	36	100,0%

Tablo 5'den de görüleceği üzere mesleki tecrübesi 1-20 yıl arasında olan gözlemlerin tamamı birinci kümede yer almakta iken 21 yıl ve üzeri tecrübeye sahip gözlemlerin %86,1' i ise ikinci kümede yer almaktadır. Bu durumda birinci kümede yer alan muhasebe meslek mensuplarının mesleki tecrübelerinin görece olarak daha yüksek olduğu söylenebilir.

Birinci küme, ağırlıklı olarak 18-40 yaş aralığında, lisansüstü eğitim seviyesine sahip 11 meslek mensubunun tamamının yer aldığı ve çoğunlukla 1-20 yıl arası mesleki tecrübeye sahip meslek mensuplarının bulunduğu kümedir. İkinci küme ise çoğunlukla 41 yaş ve üzeri, lisans ve altı eğitim seviyesinde ve mesleki tecrübeleri 21 yıl ve üzeri olan meslek mensuplarından oluşmaktadır.

Tablo 6. Farkındalık, Uygulama ve Algı Değişkenlerine İlişkin Küme Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Farkındalık		Uygulama		Algı	
		Ortalama	Std. Sap.	Ortalama	Std. Sap.	Ortalama	Std. Sap.
Küme	1	32,1765	4,95110	18,6765	2,85743	37,0588	4,70294
	2	28,2258	4,82846	14,7419	2,50290	33,1935	3,66442
	Genel	30,2923	5,24620	16,8000	3,32697	35,2154	4,63510

Tablo 6'da muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı boyutlarına ilişkin kümelerle ait ortalama ve standart sapma değerleri ayrı ayrı verilmiştir. Tüm değişkenler için ortalamaların birinci kümede ikinci kümeye göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle birinci kümenin yaş, eğitim durumu ve mesleki tecrübeye ilişkin frekans dağılımlarına bakıldığında birinci kümede yer alan gözlemlerin daha genç, eğitim seviyelerinin daha yüksek ve mesleki tecrübelerinin daha az olan gözlemlerden oluşan grup olduğu ortaya konulmuştur.

Farkındalık, uygulama ve algı değişkenlerinin küme ortalamalarının birinci küme lehine olduğu görülse de bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığının test edilmesi daha anlamlı ve doğru sonuçlar vermesi açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle bu değişkenler itibarıyla küme ortalamaları arasında farklılık olup olmadığı hipotez testleriyle test edilmiştir. Kümeleme analizi sonucunda 2 küme olduğundan Bağımsız Örneklem T Testi veya Mann-Whitney U testi yapılması gerekmektedir. Sonraki bölümde bu analizlerin sonuçlarına yer verilmiştir.

4.2. Hipotez Testi Sonuçları

Hipotez testlerinden Bağımsız Örneklem T-Testi parametrik, Mann-Whitney U Testi Non-parametrik hipotez testidir. Hangi hipotez testinin seçileceği kullanılacak bağımlı değişkenlerin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığı ve grup varyanslarının homojen olup olmadığı gibi varsayımların test

edilmesiyle belirlenmektedir. Bu nedenle öncelikli olarak farkındalık, uygulama ve algı değişkenlerinin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Bunun için Shapiro-Wilk Testi'nden yararlanılmıştır. Grup varyanslarının homojenliğini test etmek için ise Levene's testi kullanılmıştır.

Tablo 7. Normal Dağılım ve Varyansların Homojenliği Testi

	Shapiro-Wilk Testi			Levene's Testi	
	İstatistik	df	P	F	P
Farkındalık	0,969	65	0,108*	0,18	0,672**
Uygulama	0,975	65	0,201*	0,763	0,386**
Algı	0,972	65	0,145*	0,233	0,631**

* $p > 0,05$ olduğundan normal dağılım varsayımı karşılanmıştır.

** $p > 0,05$ olduğundan grup varyanslarının homojen olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde Shapiro-Wilk Testi sonuçlarına göre ilgili değişkenlerin normal dağılım varsayımını ($p > 0,05$) karşıladığı, Levene's testi sonuçlarına göre ise kümelerle ilişkin varyansların homojen olduğu görülmektedir. Bu durumda parametrik hipotez testlerinden Bağımsız Örneklem T-Testi'nin yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bağımsız Örneklem T-Testi'ne yönelik sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8. Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Kümelere	N	Ortalama	Std. Sap.	t	df	p
Farkındalık	Küme 1	34	32,1765	4,9511	3,251	63	0,002*
	Küme 2	31	28,2258	4,82846			
Uygulama	Küme 1	34	18,6765	2,85743	5,88	63	0,000*
	Küme 2	31	14,7419	2,5029			
Algı	Küme 1	34	37,0588	4,70294	3,671	63	0,000*
	Küme 2	31	33,1935	3,66442			

* $p < 0,05$ olduğundan ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır.

Bağımsız Örneklem T-Testi'ne göre birinci küme ve ikinci küme arasında her üç değişkenin ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Kümelerin ortalamaları incelendiğinde farkındalık, uygulama ve algı değişkenlerinin birinci kümede yer alan gözlemler açısından daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda H1, H2 ve H3 hipotezleri kabul edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Entegre raporlama dünyasında yaşanan gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarının ne derece izlendiği ve farkındalık düzeylerinin ne olduğu bu çalışmanın amacını oluşturmuştur. Bu kapsamda Çorum ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir anket çalışması ile veriler elde edilmiştir. Kümeleme analizi kullanılarak yapılan değerlendirmede iki küme elde edilmiştir. Birinci kümede 34, ikinci kümede ise 31 gözlem sayısına ulaşılmıştır. Kümelerin ayrışmasında anket formunda yer alan entegre raporlamanın farkındalık, uygulama ve algı boyutları ile birlikte demografik değişkenlerden yaş, eğitim durumu ve mesleki tecrübenin etkisi görülmektedir.

Mesleki tecrübe değişkeni kümelerle ayırmada en öne çıkan değişken olmuştur. Bu değişkeni sırasıyla uygulama, yaş, algı, eğitim durumu ve farkındalık değişkenleri takip etmektedir. Birinci küme ağırlıklı olarak 18-40 yaş arası muhasebe meslek mensubundan oluşurken, lisansüstü eğitim seviyesine sahip 11 meslek mensubunun tamamı bu kümede yer almıştır. Mesleki tecrübe açısından değerlendirme yapıldığında ise birinci kümede yer alan muhasebe meslek mensuplarının 20 yıl ve altı tecrübeye sahip oldukları görülmektedir. Dolayısı ile 20 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip muhasebe meslek mensuplarının tamamı ikinci kümede yer almıştır.

Sonuçlar birinci kümede yer alan muhasebe meslek mensuplarının; entegre raporlamanın farkındalık, uygulama ve algı boyutları açısından görece olarak ikinci kümeyle göre daha yüksek ortalamalara sahip olduklarını göstermektedir. Bu nedenle birinci kümede yer alan muhasebe meslek mensupları ile ikinci kümede

yer alan meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı ifadelerine verdikleri cevapların ortalamaları arasında anlamlı fark olduğuna dair hipotezler kabul edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde birinci kümede yer alan muhasebe meslek mensuplarının görece olarak daha genç, daha az tecrübeye sahip ve daha yüksek seviyede eğitim almış meslek mensupları oldukları söylenebilir. Daha az tecrübeye sahip olmaları doğal olarak daha genç yaşta olmaları ile açıklanabilir. Eğitim seviyesi görece yüksek olan meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık, uygulama ve algı skorlarının yüksek olması da olağan bir sonuçtur. Çünkü entegre raporlama ile ilgili bilgilere lisansüstü eğitim seviyesinde aldıkları derslerde ulaşmış olabilirler. Entegre raporlamanın muhasebe dünyasında yeni sayılabilecek bir olgu olduğu düşünülürse konunun lisansüstü seviyede ele alınmış olma olasılığı kabul edilebilir bir durumdur. Bu durum ikinci kümede yer alan ve nispeten daha yaşlı ve tecrübeli ancak en fazla lisans seviyesinde eğitim almış muhasebe meslek mensuplarının profillerini de açıklamaktadır. Bu kümede yer alan meslek mensuplarının entegre raporlama ile farkındalıklarının artırılmasına yönelik olarak daha fazla eğitim ve seminerlerin düzenlenmesi önerilerimiz arasında yer almaktadır. İllerde bulunan meslek örgütleri ile üniversiteler iş birliğinde bu organizasyonlar sağlanabilir. Bu çalışmada toplam gözlem sayısı 65 olarak gerçekleştirilmiştir. Daha fazla katılımcı ile farklı değişkenlerin kullanıldığı çalışmalar ile entegre raporlamaya ilişkin farkındalığın artırılmasının mümkün olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acay, T. (2019). Entegre raporlamanın işletmenin sürdürülebilirliği üzerine etkisi: Kars, Ardahan, Iğdır ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren SMMM'lerin algı düzeyleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi.
- Aras, G., ve Sarıoğlu, G. U. (2015). Kurumsal raporlamada yeni dönem: entegre raporlama. TUSİAD Yayıncılık.
- Aslantürk, Z. (1999). Araştırma Metot ve Teknikleri, Emre Matbaası.
- Besler, Ö. N. (2019). Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama algılama düzeyleri üzerine bir araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Clayton, A. F., Rogerson, J. M. and Rampedi, I. (2015). Integrated reporting vs. sustainability reporting for corporate responsibility in South Africa. *Bulletin Of Geography. Socio-Economic Series*, 29(29), 7-17.
- Cortesi, A. and Vena, L. (2019). Disclosure quality under integrated reporting: a value relevance approach, *Journal of Cleaner Production*, 745-755.
- Coşkun, B. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama konusundaki algı düzeyleri üzerine bir araştırma: Kayseri ili örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Dede, A. (2022). Muhasebe meslek mensuplarının bireysel özelliklerinin entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerine etkileri üzerine bir araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14 (3), 2050-2060.
- Doğan, Z. ve Acar, A. (2019). Serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerin tespitine ilişkin bir araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış*. 18 (56), 25-48.
- Doğan, Z. ve Yunusova, A. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin tespitine ilişkin bir araştırma, *Fiscaoeconomia*, 5(1), 343-358.
- Güney, A. (2018). Geleneksel raporlamadan entegre raporlamaya geçiş. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (Özel Sayı), 614- 627.
- IRRC-TÜRKİYE, <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/images/pdf/IIRC-TR.pdf>. (Erişim tarihi: 14 Mayıs 2024)
- Karaburun, G. ve Demirci, Ş.D. (2020). Muhasebe kültürü ve entegre raporlama farkındalığı ilişkisi. *Journal of Economy Culture and Society*, 62, 345-364. <https://doi.org/10.26650/JECS2020-0057>
- King, M. & Roberts L. (2017). Entegre düşünce. (Çeviren Erkin Erimez), Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları.
- Malhotra, Manoj K. and Varun Grover. (1998). An assessment of survey research in pom: from constructs to theory, *Journal of Operations Management*, 16, 407-425.
- Nevruz, C. A. (2017). Çok değişkenli istatistik analiz yöntemleri ile finansal verilerin analizi, *Yıldız Araştırma, Eğitim ve Danışmanlık, Seminer Notları*.
- Ömürbek, V. ve Kılıç, Z. (2019). Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi: Göller bölgesinde bir araştırma. *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*. 1(2). 157-182.
- Saban M., Vargün H., ve Gürkan S. (2017). Yatırımcılara bilgi sağlama aracı olarak entegre raporlama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19 (4). 915-936.
- Solak, B., Gönen, S. ve Rasgen, M. (2017). Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir alan araştırması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. 19 (1). 166-188.
- Topal, Y. (2019). Muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlamaya ilişkin farkındalık düzeylerinin tespiti: Bursa İli Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Topçu, M. K. ve Korkmaz, G. (2015). Entegre raporlama: kavramsal bir inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 1-22.